

**ZAJEDNICA POVRATNIKA
OSJEČKO-BARANJSKE
ŽUPANIJE**

**PROGRAM RADA
ZA 2024. GODINU**

Program rada Zajednice povratnika Osječko-baranjske županije za 2024. godinu:

Područje djelovanja Zajednice povratnika Osječko-baranjske županije, kao najstarije udruge stradalnika Domovinskog rata osnovane 1992. godine, je zastupanje najvećih stradalnika Domovinskog rata, hrvatskih prognanika (sada povratnika) ujedno najvećim dijelom hrvatskih branitelja, – na ratom stradalim područjima u svim segmentima njihovih interesa i potreba te stvaranje normalnih uvjeta za život na ranije okupiranim područjima u Osječko-baranjskoj županiji.

Od svoga osnutka do danas, Zajednica povratnika Osječko-baranjske županije zalagala se i zalaže se za rješavanje najvećih životnih problema svojih članova, prvenstveno hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji, od predlaganja zakonskih rješenja koja su štitila interese prognanika, pitanja njihovog stambenog zbrinjavanja kroz proces obnove obiteljskih kuća, dodjele stanova i kuća u vlasništvu Republike Hrvatske putem APN-a, pomoć u izgradnji vlastitih kuća novostvorenih obitelji kroz program dodjele građevinskog materijala do zaštite od sudskih postupaka protiv prognanika za korištenje napuštenih uglavnom srpskih kuća i stanova u vrijeme progonstva.

Osnivanjem krovne regionalne **Zajednice povratnika Hrvatskog Podunavlja** intenzivirat ćemo suradnju sa susjednom Zajednicom povratnika Vukovarsko-srijemske županije budući su problemi hrvatskih povratnika u obje županije identični.

Suradnja s državnim tijelima kao i lokalnom odnosno regionalnom samoupravom nastaviti će se i u budućnosti iz razloga što su sva pitanja od interesa za hrvatske povratnike u nadležnosti navedenih institucija.

Radi kvalitetnijeg i bržeg rješavanja sve izraženijih problema najvećih stradalnika Domovinskog rata, skupština Zajednice povratnika Osječko-baranjske županije održana u Osijeku 12 kolovoza 2023. godine donijela je Program rada za 2024. godinu koji se može podijeliti u nekoliko segmenata:

I. P R O J E K T I:

- 1) Suradnja sa Zajednicom povratnika Hrvatskog Podunavlja u pripremi kolektivne tužbe protiv Republike Srbije za naknadu ratne štete koju su pretrpjeli stradalnici Domovinskog rata od 1991. – 1998. godine.**

Republici Hrvatskoj se u razdoblju od 1990. do 1995., te do mirne reintegracije Hrvatskog Podunavlja, 15. siječnja 1998. godine dogodila agresija s ratnim razaranja koje ostavljaju duboke tragove u svim dijelovima rada i života ljudi pogođenih ratom.

Narav agresije uvjetovala je i specifične štete, koje nisu bile tako izrazito zastupljene u drugim ratovima novijeg doba. U svojoj osnovici je etničko čišćenje nosilo temelj agresije dajući joj genocidno značenje, uz smišljeno zatiranje biti svih obilježja hrvatskog naroda (*uništavanje spomeničke baštine, posebno uništavanje sakralnih spomenika i obilježja - crkve, groblja, pljačke pokretne spomeničke baštine*).

Neprekidno uništavanje gradova s veće udaljenosti, često bez moguće aktivne obrane, dalo je pečat razaranja. Ovo se odnosilo i na proizvodne objekte i postrojenja, odnosno tvrtke. Time je došlo do pomaka ratnih šteta u znatnoj mjeri s vojnog na **civilno područje**.

Srbijanska agresija na Hrvatsku uništila je ili oštetila ukupno 1.313 sakralnih objekata i to: 265 župnih crkava, 306 ostalih crkava, 221 kapelu, 252 župne kuće i dvorane, 80 samostana, 62 groblja i 126 križeva na otvorenom.

Na hrvatskoj strani tijekom srbijanske agresije ubijen je 6.891 hrvatski vojnik i 7.263 civila. Oko 47% ubijenih civila bilo je starije od 60 godina, a 44% su bile žene. Bez jednog roditelja ostalo je 4.285 djece, a bez obaju 54. Ubijeno je više od 400 djece.

Na neokupiranom području ranjeno je 30.578 osoba, od toga čak 7.169 civila i 21.959 hrvatskih branitelja. Među ranjenim civilima je 1.044 djece.

Od posljedica ranjavanja 188 djece ostalo je invalidima. Od ukupnog broja poginulih civila više od 54% stradalo je u Istočnoj Slavoniji, a više od 12% na području pod upravom Ujedinjenih naroda.

Do sada je otkriveno više od 150 masovnih grobnica s najmanje 3.995 žrtava i oko 1.200 pojedinačnih grobnica žrtava srbijanske agresije. U Hrvatskoj je uništeno ili oštećeno najmanje 195.000 stambenih jedinica, oko 120 gospodarskih objekata i 2.423 spomenika kulture.

U prvoj godini srbijanske agresije stradalo je 590 naselja u 57 hrvatskih općina, od kojih je 34 do temelja uništeno, a 34 su pretrpjela teška oštećenja, među njima i veći gradovi.

Prema novijim istraživanjima ukupna ratna šteta od 1991-2004. Iznosi oko 124 milijarde američkih dolara.

Jedno od ključnih pitanja u odnosu na ratne štete je pitanje **odštete** za počinjeno. Pri tome je nedvojbeno da je šteta počinjena **Hrvatskoj državi i njenom narodu**.

U idućem razdoblju pokušat ćemo pronaći rješenja bar za one oblike ratnih šteta koje ne zastarijevaju i koje nisu sporne a odnose se na legitimna očekivanja hrvatskih povratnika da im se nadoknadi kako materijalna tako i nematerijalna šteta. Temelj zahtjeva Zajednice povratnika je podizanje kolektivne tužbe protiv Republike Srbije za naknadu ratne štete pozivajući se na dva međunarodna sporazuma i to:

Sporazum o normalizaciji odnosa između Savezne Republike Jugoslavije (čiji je pravni sljednik Republika Srbija) i "Erdutskog sporazuma", koji je, doduše, donesen na određeni rok trajanja od 24 mjeseca, ali, budući ga Srbi u Hrvatskoj i danas konzumiraju, naše je stajalište da se on jednako mora primjenjivati i na Hrvate.

Cilj je Zajednice doći do presude kojom će se utvrditi pravo na naknadu ratne štete a nakon toga svaki povratnik bi sam dokazivao visinu svoje štete i u sudskom postupku, pozivajući se na kolektivnu tužbu, došao do pozitivnog rješenja odnosno naknade za procijenjeni iznos svoje ratne odštete.

Za zastupanje Zajednice Povratnika hrvatskog Podunavlja pred sudom angažiran je odvjetnik Željko Olujić iz Zagreba. Predložiti ćemo Vladi Republike Hrvatske da u postojeće radno tijelo za pitanja odštete logorašima uključi i odvjetnika Željka Olujića čime bi cijela priča dobila na većem značenju.

2) Snimanje dokumentarnog filma "Prognanici – ljudi bez adrese"

Ovaj projekt započeli smo 2019. godine, kada smo dobili inicijalna sredstva od Ministarstva hrvatskih branitelja. Odmah smo angažirali profesionalnog snimatelja HTV-a i snimljen je vrlo kvalitetan materijal koji smo predali producentu Franu Juraju Prizmiću koji je pokazao veliki interes za ovu temu.

Projekt će obuhvaćati 8 pod-tema filma, a to su:

- a) Velikosrpska agresija- ulazak novosadskog korpusa JNA u Baranju 3.7.1991.
- b) Progonstvo kao posljedica agresije
- c) Uloga UN-a u zaustavljanju agresije na RH;
- d) Mirna reintegracija kao preduvjet povratka;
- e) Razminiranje;
- f) Obnova obiteljskih kuća;
- g) Povratak prognanika;
- h) Ratne štete.

Scenarij za film napisala je Nataša Kalinić Ahačić sa HTV-a i za očekivati je da se projekt prijavi na natječaj te da bude realiziran putem HRT-a.

3) Izložba fotografija „Mirna reintegracija i pravo na dom“

Projekt je prvobitno bio zamišljen da ispriča priču o agresiji na RH, njenim posljedicama, ratnim zločinima, obnovi, povratku prognanika i ratnim štetama.

U projekt se uključio i Memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata iz Zagreba te državni arhivi iz Osijeka i Vukovara.

Financijsku potporu dobili smo od Ministarstva vanjskih i Europskih poslova s kojom smo do sada napravili novu verziju spajajući dvije teme iz razloga što se ove godine obilježava 25 godina završetka mirne reintegracije. Nova izložba nosi naziv "Mirna reintegracija i pravo na dom" a sadrži 32 foto panela sa 98 fotografija. Napravljena je na hrvatskom i engleskom jeziku s pripadajućim katalogom.

Izložba će u organizaciji Ministarstva vanjskih i europskih poslova biti organizirana u Zagrebu do kraja ove godine a plan je i prikazati ju u sjedištu UN-a u Ženevi.

II. SURADNJA S PARTNERSKIM UDRUGAMA PROISTEKLIH IZ OMOVINSKOG RATA

U 2019. godini postali smo redovita članica Koordinacije hrvatskih branitelja i stradalnika Domovinskog rata Osječko-baranjske županije što nam je donijelo određene prednosti ali i obveze.

Sukladno tome smo se aktivno uključili u sve značajnije aktivnosti Koordinacije i njezinih pojedinih članica.

Pokrenuli smo projekt obilježavanja obljetnica značajnih za hrvatske prognanike i to:

1. Obljetnica mirne reintegracije - 15. siječnja
2. Dan osječkih branitelja - 28. lipnja

3. Dan početka blokade UNPROFOR-a – 1. srpnja
4. Sjećanje na egzodus prognanika iz Erduta, Dalja i Aljmaša - 1. kolovoza
5. Najveća razmjena zarobljenika u Nemetinu - 14. kolovoza
6. Dan privremene okupacije Baranje - 23. kolovoza
7. Dan sjećanja na poginule i nestale branitelje Bilja - 3. rujna
8. Dan privremene okupacije Laslova - 24. studenoga
9. Dan pada Antunovca i zaustavljanja agresije na grad Osijek - 5. prosinca

Ovaj program nastaviti će se provoditi dok postoji Zajednica.

Također ćemo se intenzivno zalagati za promicanje vrijednosti Domovinskog rata kroz razne oblike programskih aktivnosti i uz suradnju s ostalim srodnim braniteljskim udrugama.

Ovaj Program Zajednice povratnika Osječko-baranjske županije usvojila je skupština Zajednice održana 12. kolovoza 2023. godine. u Osijeku.

Predsjednik skupštine:

Branko Pek